

Revolutionen i musikverdenen

af *Jesper Ranum*

En beretning om de nyeste tekniske fremskridt på musikinstrumentfronten samt deres betydning for den musik hvori de indgår.

Introduktion

Meget vand er efterhånden løbet igennem åen siden dr. Moog i midten af tresserne lancerede sin spændingskontrollerede synthesizer. Ordet »synthesizer« er ikke længere et entydigt ord; der tales om »analoge« og »digitale«, om »monofoniske« og om »polyfoniske« modeller, for ikke at tale om »hybride-« eller »computer-« synthesizere, »guitar-synthesizere«. Og dette endda kun blandt de »fine«; i mere almindelig tale høres ord som »syder«, »synth« eller »sajser« (sajser).

Kært barn har mange navne, men det er nu ikke kun navnene der er forskellige. Der findes efterhånden en lang række mere eller mindre specialiserede versioner af elektroniske musikinstrumenter, rytmebokse, sequencere, elektroniske trommesæt, vocodere, samplings- og emuleringsmaskiner, og den udbredelse som disse ting har fået kan naturligvis ikke undgå at påvirke det samlede billede af de produkter, der konstant flyder fra musik- og underholdningsindustrien. Nye musikgenrer som f.x. »teknopop, tekno-rock, new wave, klangflade« er alle opståede som mere eller mindre produkter af denne udvikling.

Den nye type studier

Dagens musiker må se nogle helt andre facts i øjnene når han bevæger sig i et studie i dag, end det var tilfældet for bare 10 år siden. Ikke nok med, at selve

studieteknikken har udviklet sig kolossalt i den forløbne periode, men også måden at indspille på er for manges tilfælde drastisk ændret. I stedet for at lytte til tidligere tiders »a-one a-two a-one-two-three«, koncentrerer man sig nu om digitale sync-koder, og om der er delay på den trigger man får fra sequence-ren m.v. Der er altså opstået en helt ny studie- og indspilningsterminologi i forbindelse med den nye teknologi. Selvom der naturligvis stadig er mange, der indspiller på den »gammeldags« måde, med et band der optræder for åben mikrofon, ville det i dag alligevel være mærkeligt at støde på en studietekniker, der ikke kender til ord som click-track, Sync-spor, SMPTE-kodning, trigger-impulser og Clock-signaler.

Allerede nu er der studier, der er begyndt at specialisere sig i totalmusikproduktion, uden tilstedeværelsen af musikere, og ihvertfald uden at nogle stemmer spilles af mennesker direkte. Dette gælder specielt i f.x. England og USA, hvor der er mange af disse elektronstudier.

Disse er som regel bygget op omkring et system af synthesizers, kædet sammen med diverse interfaces m.v., og ofte med et af de store kommercielle musiksystemer, som f.x. Fairlight eller Synclavier som basis.

Det seneste trumfkort i musikinstrumentindustrien – indførelsen af et standard digital interface mellem forskellige instrumenter og computers (MIDI) – puster yderligere liv i denne udvikling, idet man så for en efterhånden set med studiebriller beskeden investering kan erhverve sig et stort elektronisk musikproduktionsudstyr. Dette forårsager igen

den udvikling, at studierne ofte har fast mandskab til at betjene det elektroniske lydsystem, således at de deltagende musikere i virkeligheden fungerer som kritiske tilskuere af deres eget produkt. Dette skyldes at mange musikere ikke har den fornødne tekniske kunnen til at kunne organisere kompleks musik rent elektronisk. Til gengæld får de nye muligheder for at betragte deres produkter objektivt. Man må dog forudse, at det ikke kan vare længe førend en ny generation af musikere dukker op, der behersker denne teknik, hvorfor billedet til dels nok vil vende igen.

Herom handler næste afsnit »De nye musikere«.

De nye musikere

Der har været talt og skrevet meget – ikke mindst blandt musikere – om synthesizerens velsignelser og forbandelser. Mange har taget den til sig som et supplement til deres øvrige udstyr, og bruger den således sideløbende, medens mindst lige så mange (ihvertfald i Danmark) har skubbet teknikken fra sig, under forskellige deviser som f. x. »modelanomen«, »koldt«, »upersonligt« m. v.

Men denne debat har fortrinsvis eksisteret mellem folk, der i forvejen er musikere. Nye folk er efterhånden kommet til, og blandt disse mange, som ved hjælp af kendskabet til teknikken bag de elektroniske instrumenter har kunnet skubbe mere almindelig klassisk musik viden i baggrunden, og starte op med friske ører.

Igennem halvfjerdserne udviklede rockmusikken sig til at blive mere og mere musikalsk kompleks, og der opstod spillemæssige normer, som det var nærmest umuligt for almindelige amatør- og fritidsmusikere at følge med i. Grupper som Yes, Queen, Emerson Lake & Palmer indenfor den symfoniske genre, og Mahavishnu Orchestra, Frank Zappa, Jan Hammer, Billy Cobham m. fl. indenfor jazz/rock og fusionsgenren var alle teknisk suveræne, og instrument ekvilibrismen blev dyrket som et mål for kvali-

tet.

Punk-revolutionen gjorde en ende på dette, og fik folk til at indse, at det ikke nødvendigvis var hastigheden hvormed man betjente sit instrument, der satte kvaliteten. Grupper, som faktisk kun kunne spille 3-5 akkorder blev verdensberømte, og det satte skub i en lang række amatører. Samtidigt havde de elektroniske instrumenter for alvor gjort deres indtog på markedet. Og det igangsatte en udvikling, hvor man i stedet for at sætte på musikalsk kompleksitet satsede på klanglig kompleksitet, som blev muliggjort via de nye instrumenter. Og denne klanglige kompleksitet, gjorde samtidigt at man kunne spille i relativt enkle musikalske forløb, idet lyden/klangen i sig selv gjorde musikken interessant. Og det er på dette stadium den nye type musiker kobler sig på. Med synthesizeren var det muligt selv med en meget begrænset spilleteknik at kunne frembringe vellydende musik. Dette kræver dog, at man sætter sig ind i teorien bag de elektroniske instrumenter. Da man på denne måde kan frembringe musik ved at sætte sig ind i noget der umiddelbart ikke har det fjerneste med musik at gøre, er der opstået en helt ny symbiose af musikalsk og teknisk teori, som på mange måder er interessant. Jeg tør godt ved nærværende udnævne teorien bag de elektroniske musikinstrumenter til en ny gren indenfor musikteorien, idet viden om dette er en temmelig stram betingelse for at kunne udnytte de elektroniske instrumenter, ligesom keyboard-teknisk viden er en ret klar forudsætning for at kunne spille klaver.

Med andre ord vil en klassisk skolet pianist være ligeså fortabt bag en stor polyfonisk synthesizer, som en keyboard musiker, der kun har sat sig ind i synthesizer-teorien, ville være bag et Steinway-flygel.

Ligesom det gælder inden for studieverdenen er der i musiker kredse opstået en helt ny begrebsverden, lanceret sammen med de nye instrumenter.

Ord som »pitch bend«, »modulation«, »touch-følsom«, keyboard-split« o. s. v. o. s. v. er blevet mere el-

ler mindre daglig tale.

De nye musikere har også problemer. Det er blot nogle andre problemer end der hidtil har eksisteret. Problemer som manglende kompatibilitet mellem forskellige instrumenter, »hvorfor vil min sequencer ikke Sync'e til rytmeboksen«, »jeg kan ikke lave en ordentlig stringslyd på denne her maskine« o.s.v. har for disse musikere afløst problemer som ustemte klaverer, feedback i saxofon-mikrofonen m.v.

Men på mange måder er det dog lettere at høre til blandt de nye musikere. Med elektroniske musikinstrumenter er egnede øvefaciliteter ikke længere et stort problem, da man jo kan skrue ned for elektroniske instrumenter. Muligheden for at gemme lyde og musikalske sekvenser gør det også lettere at forberede sig til en studiesituation. I live-situationer er det lettere at lave ordentlig lyd på instrumenterne, idet man slipper for en række mikrofon-problemer. Den daglige omgang med de elektroniske instrumenter sikrer også en større forståelse af indspilningsstudiernes mangesidige faciliteter, og muliggør en mere direkte musikerpåvirkning af den tekniske side af studie-situationen. Endeligt kan også nævnes, at de elektroniske instrumenter giver større muligheder for at lave færdige arrangementer af sin musik, og gør det dermed lettere at lave hæderlige demo-bånd i »hjemmestudiet«.

Det skal dog pointeres, at det ikke udelukkende drejer sig om at have en teknisk forståelse for instrumenterne. Uden en vis form for musikalsk øre, bliver resultaterne også derefter. og det er her, man efter min mening kan høre forskellen mellem kompetente og inkompetente udøvere af genren. I takt med de udbyggede muligheder for klang og arrangement, må kvalitetskravet naturligvis også højnes. Også indenfor de nye musikgenrer gælder naturligvis en kvalitetsnorm, selvom det skal erkendes, at der har været en tendens til at kvantiteten har været mest dominerende.

Dette er dog forhåbentligt kun en »børnesyg-

dom«.

Man kunne naturligvis fortsætte, men jeg håber ved ovennævnte at have givet et klart billede af de forskelle der er mellem udøvere af traditionel ryt-misk musik, og den nye generation af elektronmusi-kere.

Den nye musik

Selvom det er delvist omtalt under de øvrige afsnit skal slutteligt redegøres for den nye type musik der er opstået som følge af elektronikrevolutionen i musikverdenen.

Den bygger ofte, som nævnt, på en klanglig fremfor en musikalsk kompleksitet. Det gammeldags »pophit« i 3 akkorder har fået en renaissance, iført nye elektroniske klæder. Det er givet, at genren og de nye muligheder ofte er blevet delvist misbrugt. Der er udsendt i kilometervis af meget letkøbte bomklask numre med et pseudo-futuristisk islæt. Og dette relaterer sig naturligvis til kvalitets/kvantitets problematikker, som omtalt i foregående afsnit.

Men samtidigt følger den nye generation af musikere uden egentlig musikalsk baggrund mange spændende ideer og fantasifulde arrangementer til en temmeligt stivnet branche, hvilket absolut giver håb for fremtiden. For tiden er det perkussive element en vigtig ingrediens i næsten al moderne danse-, pop- og rockmusik. Og her har de elektroniske instrumenter absolut tilført musikken noget, som ikke kunne være blevet lavet uden disse. De fleste disconumre indeholder efterhånden et obligatorisk »percussion-break«, hvilket ikke mindst gør sig gældende på maxisingler eller remixede versioner af prøvede hit-numre.

En afart af soul/funkmusikken er endda opstået som direkte følge af de elektroniske instrumenters fremkomst. Det drejer sig om den nye hip-hop musik, som f.x. break, electric boogie, scratch m.m. Og det har fået en hel generation til at danse med, og udviklet sig til et af de mest dominerende modefæno-

BASS DRUM	SNARE DRUM	O.HIHAT	C.HIHAT	CYMBAL	HAND CLAP
-----------	------------	---------	---------	--------	-----------

DOWN MEASURE UP

ENTER

D.C.

YOU CAN'T TELL THE DIFFERENCE

RECTANGULAR
WAVESAWTOOTH
WAVE

The DX7: A Whole New Way of Programming and Playing Music

	ROCK		JAZZ	LATIN	TRADITIONAL	BREAK & ENDING	ARRANGEABLE	
	1♩	2♩	3♩	4♩	5♩	6♩	7♩	8♩
1	8-BEAT I	ROCK'N ROLL	JAZZ WALTZ	BOSSA NOVA	2-BEAT	W	71	81
2	8-BEAT II	BOOGIE	4-BEAT I	SAMBA	3-BEAT	♩ W	72	82
3	16-BEAT I	BALLAD I	4-BEAT II	CHACHA	MARCH	♩ ♩ W	73	83
4	16-BEAT II	BALLAD II	BIG BAND	MAMBO	FOLK	♩ ♩ ♩ W	74	84
5	NEW WAVE	HARD ROCK I	FUSION I	MEREN- GUE	COUNTRY	♩ ♩ ♩	75	85
6	ELECTRO POP	HARD ROCK II	FUSION II	LATIN ROCK	BLUE GRASS	♩ ♩ ♩ ♩	76	86
7	DISCO	HARD ROCK III	FUSION III	REGGAE I	SHUFFLE	♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩	77	87
	DISCO	HEAVY	FUSION	REGGAE II	SHUFFLE		78	88

be SYNTHABLE

FILTERED SAWTOOTH
WAVE EXAMPLE

[illegible]

(Collage: Valdemar Lønsted).

mener i de seneste år. De stive og mekaniske bevægelser i electric boogie kan følges direkte til startknappen på rytmeboksen, og der er god grund til at formode, at denne danse- eller livsstil er opstået på grund af de nye instrumenter og den nye måde at lave musik på.

Som en afslutning på denne artikel vil jeg kaste et kontroversielt spørgsmål op. Skal vi inden for de næste 25 år opleve produktionen af f.x. »den digitale violin«, hvor lys- eller touchfølsomme kunststofstrenger berøres med en ditto bue, og danner digitale koder, der omsættes i en klar violintone (instrumentets stemning kan naturligvis aflæses på et LCD display placeret på et belejligt sted)? Vil man opleve at

der dannes aftenskolehold og studiekredse med det formål at holde liv i de »gamle« instrumenter, på samme måde som det findes med f.x. spinet og lut i dag?

Hvis jeg selv skal forsøge at svare vil det blive et forsigtigt »ja«, idet vi ganske simpelt står overfor udviklingen af en ny og langt overlegen generation af musikinstrumenter, som vil fortrænge en hel del af de instrumenter vi kender idag, på samme måde som f.x. harpsichord eller spinet blev fortrængt med udviklingen af klaveret.

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at tænke tanken til ende.

Prøv selv.

foto fjernet
af copyrightmæssige hensyn

TV 2 er en af de danske grupper, der benytter den nye teknologi. (Foto: Mogens Eskildsen).